

Informationsmöten med samebyar rörande projekt Inlandslänken under mars 2018

Antecknat av Leif Jougda, verksamhetsledare RBP

Ärende	Innehåll/Resultat
1. Bakgrund	<p>Bakgrunden till dessa möten var att projekt Inlandslänken önskade som ett första steg informera samebyarna om den reinvestering som kan bli aktuell för Inlandsbanan på grund av eftersatt underhåll av järnvägen. Detta planerades att äga rum tillsammans med flera samebyar på fyra orter, Östersund, Lycksele, Arvidsjaur och Jokkmokk. Man ville informera om vad upprustningen kan innebära och vad som planeras under byggtiden.</p> <p>Därefter inväntas regeringens beslut om "Nationell plan för transportsystem 2018-2029. Nästa steg kan innebära samråd om hur projekt Inlandslänken tillsammans med rennäringens parter skall jobba vidare med projektet för att under hösten /vintern 2018-2019 gå vidare med eventuella enskilda samråd mm med samebyarna.</p> <p>Samebyarnas renbruksplaner (RBP) utgör ett väsentligt samhällsplaneringsverktyg. Under dessa möten planerades att förutsättningslöst analysera statusen av berörda samebyars RBP och iRenmark i anslutning till Inlandsbanan. Målsättningen var också att resonera om vilka insatser som behövs från byarna för att förbättra informationen. Det är viktigt att ha uppdaterad data.</p> <p>Inför fortsatt dialog och eventuellt kommande samrådsmöten finns ett behov att ta fram information om hur samebyarna påverkas av Inlandsbanan. Detta kan bl.a beskrivas i en "Förutsättningskarta Inlandsbanan - Rennäring". På en dylik karta kan aktuell information läggas in rörande tex betesland, fri strövning och passager över järnvägen mm. I nuläget har Inlandslänken endast tillgång till rennäringens riksintressen.</p>
2. Inbjudan	Inbjudan hade gått ut till alla berörda samebyar i två omgångar både via e-mail och postledes under februari 2018.
3. Program	Program för dagarna sändes ut minst en vecka innan aktuellt möte till samebyarna. Dessutom fick alla berörda samebyar ett kartunderlag med Inlandsbanan och aktuella uppgifter från iRenmark. Se bilaga 1, Inlandslänken.zip. Mötena genomfördes i två block. Under det första blocket ägde information rum från representanter från Inlandslänken samt Inlandsbanan. Efter lunch fördes diskussioner med samebyar om iRenmark och RBP med samebyarna.
4. Deltagande	Det var god uppslutning från samebyarna på mötena. Totalt deltog 24 samebyar med 44 renskötande samer. 6 samebyar lämnade förhinder pga

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>pågående renskötsel. Dessutom deltog SSR på tre möten, i Östersund, (Maria Boström), Lycksele (Anna-Marja Kaddik) och i Arvidsjaur (Helen Sundqvist). Roger Töyrä och Katarina Jonsson, Inlandslänken och Anders Persson, Inlandsbanan samt Leif Jougda, RBP deltog på alla möten. Se bilaga 2, Final deltagande samebyar Inlandslänken.pdf.</p>
<p>5. Presentation av projekt Inlandslänken</p>	<p>Roger Töyrä är projektchef, innehar fulla mandat, för projekt Inlandslänken som är ett uppdrag från Inlandsbanan AB (IBAB). Han underströk att föreliggande möten inte var något samråd utan endast en tidig information. Ambitionen är att denna dialog med samebyarna skulle vara rak, ärlig, lyssnade och lärande för båda parter. Han föredrog följande:</p> <p>Inlandsbanan är en koncern som består av moderbolaget Inlandsbanan AB samt dotterbolagen Destination Inlandsbanan AB och Inlandståg AB. Inlandsbanan AB ägs av 19 kommuner längs banan. Dotterbolagen Destination Inlandsbanan och Inlandståg AB ägs till 100 % av moderbolaget. På uppdrag av staten förvaltar Inlandsbanan AB infrastrukturen för järnvägsanläggningen mellan Gällivare och Mora.</p> <p>Uppdraget från ägarna är att driva en verksamhet som stödjer tillväxtarbetet efter hela Inlandsbanans sträckning. I det uppdraget ingår att aktivt arbeta för att hela inlandsbanan samt angränsande tvärbanor åter öppnas för trafik. IBAB arbetar för att öka såväl godstransporterna som persontrafiken på banan.</p> <p>Projekt Inlandslänken ska i alla delar av planerad verksamhet sträva efter att de miljömässiga konsekvenserna av aktiviteter avseende Inlandsbanan hanteras korrekt och med hänsyn. Där ingår givetvis effekter på rennäringen.</p> <p>Roger, Katarina och Anders höll i en ppt-presentation om projekt Inlandslänken. Se bilaga 3, Träffar Länken mars 2018.pdf. Samebyarna kom med ett antal frågor och synpunkter under presentationen.</p> <p>Följande kompletteringar kan göras till presentationen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En upprustning av banan kan ge en utveckling av inlandet. Start för ca 2-år sedan. Utredning klar i början av 2017 • Godstrafiken beräknas stå för merparten av transporterna. • "Fisketåget" Narvik - Oslo är en viktig transport som kan nyttja Inlandsbanan som en förlängd arm och tjäna ca 5-6 tim på varje transport. • En upprustning av banan möjliggör en överflyttning av transporter från lastbil till järnväg. • Naturtillgångar utefter banan kan realiserars. Se vidare Arbetsrapport från Skogforsk nr 902-2016 "Transportsystemet Inlandsbanan". Där framgår bl.a att båtnadsområdet för skogsprodukter är 5 mil öster och 7 mil väster om Inlandsbanan. • Geotekniska undersökningar är påbörjade • Befintlig bankropp ska påverkas så lite som möjligt • 2000 trummor och merparten av broarna är besiktigade. Det finns

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>600 plankorsningar, där skydd och siktsträckor ska åtgärdas på något sätt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Befintlig slipers, räl och makadam skall bytas ut mot nytt material • Höjt axeltryck planeras till mellan 22,5 ton respektive 25 ton för olika sträckor. Idag ligger det på 20 ton. • Alla arbeten genomförs inom den befintliga järnvägsfastigheten. • 23 driftplatser planeras att byggas om för att möjliggöra tågmöten. • Stängsel finns endast på enstaka platser som tex några km söder Vilhelmina • Träff med SSR har ägt rum okt-nov. 2017. Kommuner och Länsstyrelser (5 st) har fått information. Allmänheten ej ännu informerad. • Rennäring behöver fördjupad information, därför bl.a dessa inledande möten. Om det drar igång med upprustning måste det finnas beredskap i samebyarna att ha en konstruktiv dialog med projekt Inlandslänken för att visa på renskötselns behov. • Transportstyrelsen har beslutat att banan är säker. Inlandslänken bedrivs idag som ett förprojekt. • Någon samlad prövning kommer inte att ske pga att det är en driftsåtgärd (ingen järnvägsplan). Även om det inte sker någon samlad prövning så kommer det att finnas verksamheter som kräver tillstånd eller prövning. För sträckan Arvidsjaur-Jörn så är omfattningen av prövning ännu inte utredd. Förutsättningar där är att där den inte är i bruk i nuläget. • IBAB äger järnvägsfastigheten 15-30 meter på varje sida om banvallen. • Driftsbidrag för Inlandsbanan är idag ca 150 milj kr/år från Staten. • Presentationen avslutades med en önskan om att klargöra vad vill ni (samebyarna) ha av oss (projekt Inlandslänken) och vad vi önskar av er. Målet är att möta varje sameby genom kommande, i god tid planerade samråd. Ersättning måste i så fall lösas för byarnas arbetsinsatser.
<p>6. Diskussioner om projekt Inlandslänken</p>	<p>Processen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussion om hur processen hanterats. Samebyarna ifrågasatte hur processen hanterats. Man ville komma in tidigare än de nu föreliggande mötena. • Samebyarna kritiska till att man inte fått en klar bild av vem som "äger" Inlandslänken. Vem ligger bakom? Framfördes från Roger och Katarina att några utredningar utgör underlag som tex Skogforsk rapport. De anser att samebyarna nu får den information som kan ges i detta skede av processen. Det finns en tidsplan som fortfarande håller. • Samebyarna önskade förklaring till varför ingen ny miljöprövning gjorts för hela Inlandsbanan enligt Lagen om byggande av järnväg.

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>Den upprustning som nu planeras är enligt byarna att se som förändring av verksamhet med tanke på planerade flera tåg mm. Här krävs en utredning. Man ville också från byarnas sida få protokoll/minnesanteckningar från Inlandslänkens möten med Länsstyrelser mfl hur det juridiska resonemanget varit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enligt Inlandslänkens representanter behövs ingen samlad prövning igen. Det föreligger inte heller någon samrådsskyldighet. Men Inlandslänken vill ha ett bra samarbetsklimat med samebyarna och kommer därför att fortsätta dialog och samråd med samebyar. • Samebyarna vill syna detta och ställer frågan om vem som prövar om detta ställningstagande är korrekt. Frågan kom också upp om den förändring som nu tillkommit i MKB Kap 6 om bla kumulativa effekter sedan 2018.01.01. • Katarina tog på sig att samla ihop de tidigare dokument som finns och delge berörda. • Det anfördes från byarna att problem uppstår om man inte kartlägger varje samebys konsekvenser. Det kan uppstå konkurrenssituation mellan byarna om olika åtgärder. • Frågan ställdes också om vad som sker efter regeringens beslut avseende "Nationella planen" under maj/juni. Om regeringen inte vill satsa på Inlandsbanan i planerad omfattning kommer förmodligen Inlandsbanan fortleva och behöva viss drift och underhåll som kan påverka rennäringen. Dialogen med samebyarna måste förbättras. <p>Finansiering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budgetfrågan kom upp. Vem finansierar? • Roger sade att förutom statlig finansiering för det fortsatta drift och underhållet så kommer övrig investering ske via extern finansiering. • Samebyarna ansåg att rennäring skulle ha funnits med från början så att en bedömning kunde gjort hur mycket som behövs för rennäring. Man ställer sig också frågande till hur kostnaderna beräknats. • Roger sade att medel för insatser till rennäringen finns med i budgeten men det exakta behovet och framtida åtgärder måste arbetas fram tillsammans med samebyarna. • Resonerades om olika åtgärder som ekodukter mm. samt om hur samebyarnas insatser ska finansieras. <p>Renpåkörningar i dagsläget</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samebyarna påtalade att en ev. upprustning av banan skulle innebära stora förluster för samebyarna med påkörda renar. • Redan nu dödas alldeles för många renar. Man frågade varför inga tidtabeller finns för godståg. Ofta kommer de tågen på natten och resulterar i mycket renpåkörningar. • Hur prioriteras rennäringen av IBAB? Nu tycker byarna att det är bristfällig kontakt. Man betalar renarna (ca 3 700 kr/ren) som blivit påkörda punkt slut. Udtja fick tex 40 renar påkörda av ett tåg 2013.

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>Problem vid varma sommardagar när renarna söker skydd på järnvägsbanan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anders redovisade Sametingets uppgifter kompletterade med Inlandsbanans uppgifter från de senaste åren om påkörda renar: 2009 125 renar, 2010 71 renar, 2011 66 renar, 2012 111 renar, 2013 140 renar, 2014 87 renar, 2015 56 renar, 2016 76 renar • Påpekades att även Sametinget har uppgifter • Samebyarna ifrågasatte varför inget eftersök sker efter påkörda renar på motsvarande sätt som äger rum för älg och björn. <p>Planerad framtida upprustning av banan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det är viktigt med årliga sammankomster mellan IBAB och samebyar. Då kan man lyfta frågor vad man bör tänka på för framtida underhåll. • Det resonerades om hur mycket som kommer att stängslas vid ett besked från regeringen om upprustning. Vem räknar ut stängslens läge och kostnader. Detta måste kommuniceras med berörda byar. • Upprustning av banan kommer att påverka renskötseln. Stängselfrågan är viktig men även nya upplagsplatser och logistiska noderna kommer att etableras. Byarna önskade en karta var upplagsplatser mm kommer att placeras. • Frågan ställdes om asbest i banvallen. Katarina beskrev att Inlandsbanan gör undersökningar men bedömer inte att föroreningar från slipers i banvallen är ett problem.. Däremot kan bangårdarna vara problem (inte specifikt asbest) där det funnits mer verksamheter. Slagnäs kommer att saneras. <p>Övrigt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vad gör ni med den info ni får från byarna? Inlandslänken svarade att det är bra för framtida (oavsett beslut) för drift och underhåll • Frågan ställdes från byarna om Inlandsbanan är en fastighet. Ett antal byar är tveksamma till detta och önskade svar om detta genom protokoll eller liknande. • Enligt samebyarna ska det finnas en handbok "Rensäker järnväg" samt även en "Stängselbyggar" handbok. Dessa böcker kan ev. finnas hos Trafikverket.
<p>7. Samebyarnas synpunkter på material som kan levereras från iRenmark och RBP</p>	<p>Inför mötena hade Leif skickat ut tre olika kartor över Jämtland, Västerbotten och Norrbotten till berörda samebyar. Kartorna innehöll Inlandsbanans sträckning och underlag från iRenmark. Detta utgör den publika data som projekt Inlandslänken har tillgång till. En sammanställning är gjord. Se bilaga 4, IBAB flyttleder mm. pdf.</p> <p>Att utifrån detta underlag skapa förutsättningar att tillgodose hänsyn till rennäringen är inte acceptabelt enligt byarna. iRenmark måste uppdateras och justeras av Sametinget efter inspel från samebyarna. Hur denna process ska förbättras är på gång inom arbetet med renbruksplan och en ny GIS-plattform med tester inom vissa pilotbyar. Men det framfördes från byarna</p>

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>att Leif lyfter denna fråga med Lars-Ove Sjajn, Sametinget så att arbetet påskyndas och blir stabilt.</p> <p>Det är inte endast de flyttleder som passerar Inlandsbanan som är av vikt för rennärigen. Framfördes önskemål om att kunna redovisa renars fria strövning i RBP. Då kan man få en helhet över renars rörelse som saknas idag.</p> <p>Även om samebyarna har exklusiva kunskaper om renskötsel kan det vara svårt att ge svar till exploitörer om hur passager mm ska utformas. Det efterlystes information och underlag om hur olika befintliga passager vid andra infrastrukturåtgärder har fungerat.</p> <p>Påtalades vikten av att samebyarna prioriterar sitt arbete med beteslandsindelningen. Förfrågningar från olika markaktörer ökar. Ett antal samebyar arbetar nu med att ajourföra sina RBP. Detta kan skapa förbättrad hänsyn till rennärigen. Samebyarna erbjöds stöd från de som arbetar med RBP om så önskades.</p> <p>För övrigt finns info att hämta på Sametingets hemsida https://www.sametinget.se/renbruksplaner.</p>
<p>8. Sammanfattande synpunkter och åtgärder</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samebyarna vill klargöra att dessa möten varit rena informationsmöten och inte på något sätt får ses som att samråd genomförts med de samebyar som deltog. 2. På den information som samebyarna erhållit anser de att projekt Inlandslänken innebär allt för omfattande åtgärder och har för stor påverkan på renskötseln för att vara genomförbar. Uppdrag till SSR från byarna att fortsatt övergripande hantera projekt Inlandslänken. 3. Samebyarna ifrågasätter även den planerade budgeten för genomförande. Samebyarna har inte kontaktats innan investeringsplanen gjordes. 4. Samebyarna önskade förklaring till varför ingen ny prövning gjorts för hela Inlandsbanan enligt Lagen om byggande av järnväg. Man vill få aktuella dokument som utgör underlag för projekt Inlandslänken. 5. Klarläggande om Inlandsbanan är en fastighet ska redovisas av projektet. 6. Samebyarna önskar byavis mer informationsmaterial om driftsplaner och vägsanlutningar om projekt Inlandslänken blir verklighet. Hur ska järnväg och bilväg nyttjas? 7. Upprättandet av Samverkansavtal mellan Inlandslänken och berörda byar viktigt för eventuellt framtida insatser från samebyarna. 8. Samebyarna upplever redan idag med nuvarande verksamhet en bristfällig kommunikation med IBAB. Detta kan förbättras genom utbildningsinsatser till de som arbetar med Inlandsbanan för att höja kompetensen om renskötsel. 9. Anders önskade meddelande från samebyarna om befintligt stängsel längs banan är undermåligt men även inspel om det finns sträckor som är behov av nytt stängsel.

Ärende	Innehåll/Resultat
	<p>10. Om samebyarna idag sänder en "renvarning" på spåret till IBAB ska lokföraren beakta detta. Denna fråga tas med till Mats Portinson, IBAB</p> <p>11. iRenmark måste justeras/förbättras där även RBP kan utgöra underlag. Detta budskap ska gå till Sametinget.</p> <p>12. Det finns behov av ajourförning av samebyarnas renbruksplaner. Beteslandsindelningen i RBP behöver uppdateras.</p> <p>13. Renarnas fria strövning bör kunna anges i RBP.</p> <p>14. Inlandsbanan som shape-fil ska skickas till byarna för att kunna hanteras i RenGIS.</p>
<p>9. Nästa möte</p>	<p>Inga ytterligare mötesdatum bestämdes. Inlandslänken kommer att kommunicera med SSR och även informera Sametinget. Nya möten med samebyar kan först bli aktuellt när beslut är fattade av regering och ägarekommuner om Inlandsbanan framtid.</p>

8(8)